

TENGEMONITOR

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ

Газет 2006 жылдың 15 желтоқсанынан шыға бастады

//8 ҚАЗАН 2020 ЖЫЛ

COVID-19

ИНДЕТТІҢ ЕҢБЕК НАРЫҒЫНА ӘСЕРІ

Шілде айының басында Халықаралық еңбек ұйымының (ХЕҰ) жаңа есептеме-баяндамасы жарияланды. Сарапшылар өздерінің пайымдауларында бұл індеттің жағымсыз әсері тигі болғаннан да айтарлықтай көп екенін атап көрсетеді. Шолуымызда әлем бойынша және Қазақстанда індет ланының нақ осы еңбек нарығына қаншалықты әсер еткені туралы әңгімелеміз.

ИСАТАЙ КАМБАРОВ

ХЕҰ мәліметтері бойынша, екінші тоқсанда әлемде жұмыс сағаттары 14%-ға қысқарған, бұл 400 млн жұмыс орнын жоғалтумен пара-пар екен. Баяндама авторлары оқиғалар өрбуі мүмкін екі сценарийді ұсынады. Оптимистік болжам: үшінші тоқсанда жоғалтулар тағы 34 млн жұмыс орындарын құрайды, ал жұмыс сағаттары 1,2%-ға қысқармақ. Пессимистігі: жұмыс сағаттарын жоғалту 11,9%-ға жетеді, бұл 340 млн жұмыс орнын қысқартуға тең екен.

Мамырда АҚШ-тағы жұмыссыздық көрсеткіштері рекордтық мәндерді құрап, 13,3%-ға дейін жетті. Мұндай сандар соңғы рет 1982 жылы, жұмыссыздық деңгейі 10,8%-ға жеткенде, соншалықты танқаларлықтай болған екен. Мамырдан кейінгі екі айда АҚШ-тағы қайта жұмысқа алу қарқыны кәдімкі тәрізге бастаған, өйткені компаниялар жұмыстарын қайта орнықтырған да, ал тұтынушылар – дүкендер мен мейрамханаларға қайтып орала бастаған. Бұл ретте, Oxford Economics компаниясының ақпараттары бойынша, бір сағаттағы орташа табыс 0,5%-ға қысқарған.

Қытайда еңбек нарығы сенімді түрде қалпына келуде. Соңғы мәліметтерге сәйкес, жұмыссыздық деңгейі наурыздағы 5,9%-ға қарағанда 5,7%-ға дейін төмендеген. Локалдан жағдайынан тезірек шығу арқасында білік 2,3 млн жаңа жұмыс орындарын құруға қол жеткізген.

«Қытайда биыл жұмыспен қамтуды қалпына келтіруге және халық дәулеттілігінің базалық деңгейін қамтамасыз етуге басым бағытта көңіл бөлінеді. Қалалар мен поселкелерде 9 млн-нан астам жаңа жұмыс орындарын құруға, сондай-ақ шамамен 6% деңгейіндегі, ішінара тексеру-ге есептелген, жұмыссыздық деңгейін ұстап қалуға ұтымталы оты-

рып, басым көңіл бөлінетін болады», – деп атап көрсетілген үкіметтің шіле айндағы баяндамасында (Infographic).

КР Еңбек және әлеуметтік қорғау министрі Біржан Нұрымбетовтың айтуынша, індет кезінде тіркелген жұмыссыздар саны 8 есе – ақпандағы 26,9 мыңнан тамыздағы 219 мыңға дейін өскен. Осы ретте, Статистика комитетінің мәліметтеріне сәйкес, жұмыссыздардың саны ең жоғары шегіне – 442,6 мыңға жеткен. Еңбек ресурстары орталығының цифрлары өзгешелеу: сәуірде жұмыссыздар саны 4,2 млн-ды құрса, мамырда олардың саны 1,1 млн-ға дейін, ал маусымда – 735 млн-ға жуық адам болған.

Сарапшылардың пайымдауына, егер ресми жұмыссыздар мен ұйымдар уақытша жұмыстарын тоқтатқандар санын қосып есептер болса, нақтырақ көрініс құрауға болады. Мысалы, экономист Олжас Телеев 822 мың адамды есептеп шығарған – онда жұмыссыздық деңгейі, ресми мәліметтер көрсеткендей 5%-ды емес, барлығы 9,5%-ды айшықтайды. Бұл цифрлар мейлінше нақты көрінеді, жұмыссыздықтың ресми деңгейі пандемия кезінде бар-жоғы 0,2%-ға ғана өскен, ал бұның нақты жағдайға сәйкестігі көңілге дүлдәмал ұялатады.

ҚАЗАҚСТАН ҚОР НАРЫҒЫ

АКЦИЯЛАР	Risers	Last	%Δ1D	%Δ1M
CCBN 07.10.20 13:01	223,51	+2,53	-2,03	
GB KZMS 07.10.20 13:00	2 844,99	+1,33	-5,52	
KZAP 07.10.20 13:01	6 153,00	+1,20	-1,11	
KZTK 07.10.20 12:52	24 955,00	+1,03	-4,02	
KCEL 07.10.20 12:51	2 611,00	+0,77	+3,49	
KASE Индексі 07.10.20 12:59	2 422,59	+0,80	-1,59	

АКЦИЯ НАРЫҒЫ

Symbol	Last	%Δ1D	%Δ1M
MM Index 06.10.20 18:20	9,19	-0,06	+1,37
TONIA 07.10.20 12:51	9,48	+0,29	+1,66
SWAP-1D (USD) 07.10.20 12:55	9,80	-0,97	+1,80
TWINA 06.10.20 16:53	8,69	-0,49	-0,31
SWAP-2D (USD) 06.10.20 17:55	8,00	-1,82	-0,06
KazPrime-3M (KZT) 22.09.20 11:30	10,50	0	0

КОРПОРАТИВТІК ОБЛИГАЦИЯЛАР

Deals	Yield	DTM
MF0Kb1 07.10.20	19,00	-
ATFBe7	0,00	-
BRKZe10	8,95	-
EUBNb13 06.10.20	13,00	-
KSYb1 06.10.20	16,00	-
BTASe16 06.10.20	0,00	-

МЕМЛЕКЕТТІК БАФАЛЫ ҚАҒАЗДАР

Deals	Yield	DTM
MUM108_0011 02.10.20	10,50	-
MUM168_0003 02.10.20	10,00	-
NTK028_2673 07.10.20	8,78	-
MUM180_0001 29.09.20	10,00	-
MUM180_0014 29.09.20	10,00	-
MUM108_0013 29.09.20	8,82	-

> [4]

ӘЛЕМДІК ҚОР НАРЫҒЫ

Индекстер			
KASE	2 403,32	-0,46%	↓
FTSE 100	5949,94	0,12%	↑
CAC 40	4895,46	0,48%	↑
S&P 500	3360,95	-1,34%	↓
Dow Jones	27772,76	-0,40%	↓
Nikkei 225	23433,73	0,52%	↑
DAX	12906,02	0,61%	↑
SSE Comp	3218,05	-0,20%	↓

07 Қазан 2020

Тауарлар

Мұнай	42,65	3,29%	↑
Алтын	1 909,60	0,34%	↑
Платина	888,00	-0,34%	↓
Паладий	2 354,00	1,82%	↑
Никель	14 423,00	-0,61%	↓
Алюминий	1 770,50	-0,53%	↓
Күміс	23,92	0,21%	↑

07 Қазан 2020

Валюта нарықтары

USDKZT	429,46	-0,31%	↓
EURKZT	505,82	-0,11%	↓
USDRUB	78,4490	0,00%	↑
USDJAN	28,3600	-0,11%	↓
USDJAN	2,6224	0,06%	↑
EURUSD	1,1740	0,05%	↑
GBPUSD	1,2899	0,17%	↑

07 Қазан 2020

ҚАРАПАЙЫМ ЗАТТАР ЭКОНОМИКАСЫ

Бірегей өнеркәсіп буыны

Қазфосфат – құрылған кезінен бастап қызметтің басым бағытын айқындап, жоғары технологиялы, сапалы тауарлар өндіруді, бәсекеге қабілетті өніммен әлемдік нарыққа шығуды, фосфор өнеркәсібін жандандыру мен дамытуды мақсат тұтқан айрықша өндіріс ошағы. Кәсіпорын өнімдері енді «Қарапайым заттар экономикасы» бағдарламасы аясында ұлғая түспек.

БОТАӨЗ ӘБДІРЕЙҚЫЗЫ

«Қазфосфат» ЖШС – ТМД мен Еуропа елдері аумағында сары фосфор өндіретін және өз өнімдерін АҚШ, Еуропа, Қытай, Үндістан және ТМД елдерінің нарықтарына белсенді түрде шығаратын жалғыз кәсіпорын. Ол фосфор өнімдерінің – сары фосфордың, натрий трифосфатының, минералды тұнайқыштардың, жемдік фосфаттардың, құкірт қышқылының және басқа көптеген өнімдерінің 20 түрінің негізгі өндірушісі. Фосфор өнеркәсібінің бетке ұстар компания-

сы үшін өнім сапасы – жетекші позицияны ұстап тұратын және ныйайтатын құнды актив. Негізгі өндірісі Жамбыл облысында шоғырланған іргелі кәсіпорын фосфат шикізатын толық өңдеп, соңғы өнімді тұтынушыларға өз теміржол-көлік кешені арқылы жөнелтеді. Қазфосфат бүгінде алты мыңнан астам адамды жұмыспен қамтып отыр. Персоналдардың жоғары кәсіби біліктілігі, өнім сапасына және ұйымдастырылған жеткізілім қызметіне баса назар аударылған дұрыс стратегия, сондай-ақ өндірістің өсу қарқыны компанияны өндіріс перспективасы өндіріс орындарының біріне айналдырды.

Еңбек өнімділігін арттырудың негізгі факторлары – өндірісті жанарту мен қайта құру, техникалық қайта жарақтандыру және қызметкерлердің біліктілігін арттыру екендігі айқын. Сондықтан кейінгі жылдары кәсіпорында қолданыстағы нысандары қайта құру және жанарту жұмыстары жүргізіледі.

> [4]

ТУҒАН ЖЕР

Жұмабек ЖАҒБАРҚҰЛОВ, кәсіпкер, Орал қаласындағы «Ел ырысы» ауыл шаруашылығы тауарларының көтерме-болшеқ сауда базары» ЖШС-ның құрылтайшысы:

«Өркениетті базар жасау – азаматтығыма сын»

– Жұмабек Қахарұлы, бұған дейін «Ел ырысы» коммуналдық базары бірнеше мәрте сатылса шығарылғанымен, қалтамы азаматтар тарапынан оны сатып алуға құпталық байқалмады. Ол да түсінікті. Орталықтан қашық, өнім бағасы қолжетімсіз, жалдық ақысы қымбат болпалықтан, мұнда өнім сатушылардың да, тұтынушылардың қарасы қалып болмады. Жоңдеу көрмеген жалды павильондары, күн жауса, ауасы ми батпаққа айналады сұрықсызды, қомақты инвестицияны қажет ететін сауда орымын «бағын ашу» оңай емес. Бірақ сондай жағдайы күнделікті тірлікте көре тұрып, сенімгерлік басқару алуыңа не тұрғы болды?

– Әу баста «Ел ырысы» базары ауыл шаруашылығы өнімдерін деддандызыз төмен бағаға сатып алу үшін ашылған болатын.

> [5]

БИЗНЕС&ЖАҢАЛЫҚ

АПТА ТЫНЫСЫ

► Ұлы Абайдың 175 жылдығы

Кемел келешек кепілі

Парламент Сенатының төрағасы Мәулен Әшімбаев Елбасының «Абай аманаты» атты мақаласына орай пікір білдірді.

«Елбасының «Абай аманаты» атты мақаласын бір деммен оқып шықтым. Туынды Тұңғыш Президентіміздің Абайды алғаш таныған кезінен бастап, ұлы ойшылдың өсиет сөздерімен өрілген. Мақаланы оқу арқылы Елбасы өміріне, оның ішінде ел басқарудағы іс-әрекетіне ақынның ғибраттары қаншалықты әсер еткенін бұрынғыдан

да жақынырақ білдік деуге болады. Шын мәнінде, Нұрсұлтан Әбішұлының әр игі бастамасы данышпанның өнегесіне табан тірейді. Оған Елбасының Қазақстан халқы Ассамблеясын құру туралы шешімі Абайдың «Адамзаттың бәрін сүй бауырым деп...» деген қағидасымен үндесуі айқын дәлел», – деп жазды Сенат спикері Facebook парақшасында.

«Нұрсұлтан Әбішұлы ғұлманың 150 жылдық мерейтойын халықаралық деңгейде атап өтудің елдік, егемендік тұрғысынан қаншалық

маңызды болғанын да назардан тыс қалдырмай, сол кездегі бірқатар естеліктерге тоқталып өткен. Оқып отырып, Абайдай дара тұлғаның мерейі той тойлау үшін емес, ой айлау үшін қажет деген қағиданың дұрыстығына одан әрі көз жеткізе түссем. Біз осы үрдітті лайықты жалғастырумыз қажет. Яғни, Абайдың ақыл-дариясы ұлтымның бүгінгі буыны үшін де және болашақ ұрпақ үшін де айналысатын бағыт-бағдарға, өмірлік шамшыраққа айналуды қажет. Бұл – кемел келешектің бірден бір кепілі», – деді Сенат төрағасы.

► Өзекті мәселе

Зейнет жасы төмендей ме?

Қазақстанда ерлер мен әйелдердің зейнет жасын 60-қа дейін төмендету ұсынылды. «Халық коммунистері» фракциясының депутаттары Қазақстанда ерлер мен әйелдердің зейнет жасын 60-қа дейін төмендетуді ұсынды.

«Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, COVID-19 вирусының өзгешелігі – жасы алыстан асқан адамдарды алып кетіп жатуында. Адам алыстан кейін қартайып, иммундық реакциясы төмендейтіндіктен, денсаулық жағдайы нашарлап, ауру-сырқауы көбейді. Бұл жағдай вирус жұқтыру ықтималдығын арттырып, індет жұқтырған жағдайда бұл жастағы кісі қайтыс болып та кетуі мүмкін», – деді Қазақстан коммунистік халық партиясы Орталық комитетінің хатшысы. Парламенттегі аталмыш партия фракциясының жетекшісі Айқын Қоңыров Мәжілістің жалпы отырысында.

Оның келтірген мәліметіне сәйкес, Қазақстанда 2020

жылдың тамыз айынан бері 110 981 адам қайтыс болған. Олардың ішінде жасы алыстан асқандардың саны – 78 637, яғни 71 пайызы. Құн суығандықтан елі ішінде тұмау-сырқау артып, COVID-19 вирусынан өлім-жітім ықтималдығы күшейе түседі.

«Қазақстан халқы үлкенге құрмет көрсете білетін жұрт. Коммунистер COVID-19 вирусының екінші толқыны келетіні болжанып жатқан уақытта, әсіресе елге жастағы кісілерді сақтауымыз керек деп есептейді. Олардың

оқшаулануына жайлы жағдай жасалып, мәселесін реттей білуіміз керек. Осыған байланысты «Халық коммунистері» фракциясы азаматтарымыздың зейнетке шығу жасын қайта қарауды ұсынады. 2013 жылы әйелдердің зейнет жасын ұзарту бойынша зейнеткерлік реформаға қарсы шыққан едік. Республикамыздың түкпір-түкпіріндегі азаматтарымыздың үніне құлақ аса отырып, әйелдер мен ер адамдардың зейнет жасын 60-қа дейін төмендетуді ұсынамыз», – деді ол.

► Өңірлік даму

Кәсіпорындарға қолдау көрсетілуде

Түркістан облысы әкімінің орынбасары Мейіржан Мырзаиев «Қазатомөнеркәсіп» ұлттық компаниясына қарасты еншілес кәсіпорындардың басшыларымен кездесті. Басқосуда өндіріс көлемін ұлғайту мен жұмыс орындарын сақтау мәселелері талқыланды.

Кездесуде сонымен қатар

экспорт көлемін ұлғайту, жергілікті қамту үлесін арттыру жайы сөз болды. Айта кетейік, «Қазатомөнеркәсіпке» қарасты еншілес кәсіпорындардың өндірген өнім көлемі облыстың әлеуметтік-экономикалық дамуында ерекше орын алады. Өндірілген өнеркәсіп өнімінің 55% көпөндіру меңкерлері қазу саласында 97,6% және

металлургия өнеркәсібінің өңдеу өнеркәсібіндегі 28% үлесі осы компанияның кәсіпорындарына тиесілі.

Қазірде пандемиялық жағдайға байланысты жыл соңына дейін облыста уран өндіру көлемі 88%-ке дейін төмендеуі күтілуде. Кезлесу барысында аталған жағдайдың алдын алу шаралары ортаға салынып, жұмыс жоспарлары таныстырылды. Алдағы уақытта инвестиция тарту, экспорт, жергілікті қамту, өнім көлемдерін ұлғайту және жұмыс орындарын кеңейту бойынша өзара меморандумға қол қою жоспарланып отыр. Бұл шаралар ұлттық компаниялардың мемлекеттік сатып алуларында отандық тауарларды қолдануын қамтамасыз ету мақсатында ұйымдастырылды. Компанияның биылғы жылғы мемлекеттік сатып алу жоспары 75 млрд теңгені құраған.

► ҮКІМЕТ: КЕЛЕЛІ МІНДЕТТЕР КӨШІНДЕ

Ішкі нарықты отандық азық-түлікпен молықтыру, фармацевтикалық өнеркәсіпті дамыту мәселелері кезекті Үкімет отырысында қаралды. Байланыс іс-шаралары түйіндей келе, Премьер-министр Асқар Мамин маңызды міндеттерді белгіледі.

БОТАҒӨЗ ӘБДІРЕЙҚЫЗЫ

Үкімет басшысы ауыл шаруашылығының барлық қызметкерлеріне пандемия жағдайында көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын уақытылы әрі сапалы жүргізгені үшін алғыс білдірді. Ауыл шаруашылығы техникасы, тұқым мен тыңайтқыштар уақытылы дайындалып, бұл көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын сапалы жүргізуге мүмкіндік берді.

БҰҰ Азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымының (FAO) болжамдары бойынша Қазақстан АҚШ, Австралия, Бразилия және Аргентинамен қатар әлемдік азық-түлік қабтарының біріне айналу үшін үлкен әлеуетке ие. Мемлекет тарапынан АӨК-ті қолдаудың барлық қажетті шаралары көрсетіледі, субсидиялар беріледі, женілдікпен несие беру және салық преференциялары көзделген.

Ағымдағы жылдың 8 айында қабылданған шаралардың нәтижесінде азық-түлік өнімдерінің өндірісінің негізгі капиталына салынған инвестициялар өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 25,4%-ке – 54,7 млрд теңгеге дейін ұлғайған. Қазақстан ішкі өндіріс есебінен тұтынылатын 29 негізгі азық-түлік тауарларының 23-ін – жеміс-көкөніс, жарма, ұн, ет өнімдері және басқа да өнімдерін қамтамасыз етеді. Сонымен бірге алма, балық, шұжық өнімдері, ірімшік және сүзбе, қант және құс еті бойынша өндірісті ұлғайту үшін 2024 жылға қарай жаңа құс фабрикаларын, ет комбинаттарын, сүт, қант зауыттарын ашу және алма бақтарының алаңдарын ұлғайту жоспарланған. Құрылатын Ұлттық тауар өткізу жүйесі өндірілетін ауыл шаруашылығы өнімін сақтау жағдайларын жақсартуға, оның өндірісі мен маусымаралық кезеңде нарықтағы көлемін ұлғайтуға, сондай-ақ экспортты едәуір арттыруға жол ашады. Ауыл шаруашылығы министрлігі ұсынған Нарықты отандық азық-түлік тауарларымен молықтыру жөніндегі 2025 жылға дейінгі кешенді жоспарға сәйкес 5 трлн-нан астам теңге инвестиция тарты отырып, 380 инвестициялық жоба іске асырылатын болады.

«Ішкі нарықты отандық азық-түлікпен молықтыру – Үкіметтің стратегиялық міндеті», – деген А.Мамин, Ауыл шаруашылығы министрлігіне бір ай ішінде

Стратегиялық салалар кешенді дамиды

Нарықты отандық азық-түлік тауарларымен молықтыру жөніндегі кешенді жоспарды қабылдауды тапсырды. АШМ-ге экология, ұлттық экономика, қаржы министрліктерімен бірлесіп, ішкі нарықта жетіспейтін өнімдер өндірісін мемлекеттік қолдау және ынталандыру шараларын кеңейту мәселелерін пысықтау, бұл ретте балық шаруашылығы саласын дамыту жоспарларын ескеру тапсырылды. Өнімдердің өндірісіне АӨК-те жоспарланған жобалардың іске асырылуын жеке бақылауға алу және қажетті инженерлік инфрақұрылымдарды жүргізуді қамтамасыз ету, сондай-ақ инвесторлармен шикізаттан бастап экспортқа дейінгі бүкіл тізбек бойынша барлық мәселелерді пысықтау тапсырылды. Сондай-ақ Премьер-министр қажетті логистиканы қамтамасыз ету және отандық ауыл шаруашылығы өнімдерін ішкі және сыртқы нарықтарда өткізуді ілгерілету жөніндегі шараларды қабылдауды тапсырды.

Биылғы 8 айдың қорытындысы бойынша еліміздің фармацевтика өнеркәсібіндегі өндіріс көлемі 34,1%-ке – 81,5 млрд теңгеге дейін, инвестициялар 5,2%-ке – 4,1 млрд теңгеге дейін өсті. Белгілі компаниялардың, соның ішінде ТҰК қатысуымен 41 жоба іске асырылды, олардың ішінде ең ірі антибиотиктер, алкогольдер, антисептиктер өндірісі бар. 5 мыңнан астам жұмыс орны ашылды.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының бағалауы бойынша елдің дәрілік қауіпсіздігі меншікті фармацевтика өндірісі болған жағдайда кемінде 30% қамтамасыз етіледі, ал Қазақстан 2025 жылға қарай өз өндірісін заттай мөнде 50%-ке дейін жеткізуді көздеп отыр. Осылайша, Фармацевтикалық және медициналық өнеркәсіпті

дамытудың 2025 жылға дейінгі кешенді жоспарына сәйкес 77,8 млрд теңгеге 30-дан астам жаңа ірі фармацевтикалық өндіріс іске қосылады. Бұл дәрі-дәрмек өндірісінің көлемін 2,5 есеге, экспортты 3 есеге ұлғайтуға, 2 мыңнан астам жоғары білікті мамандарды даярлауға және оларға арнап тұрақты жұмыс орындарын құруға жол ашады.

«Фармацевтика өнеркәсібі – экономиканың өте маңызды секторы және халықтың өмірі мен денсаулығы қауіпсіздігінің негізі», – деді А.Мамин.

Үкімет басшысы отандық фармацевтика өндірісі үшін, әсіресе, клиникалық және клиникаға дейінгі сынақтарды ынталандыру тұрғысынан мемлекеттік қолдау шараларын ақымды түрде кеңейтуді тапсырды. Индустрия, денсаулық сақтау және сыртқы істер министрліктеріне дәрілер өндірісін елімізде жергілікті түрде Big Pharma – Top 50 тізімінен әлемдік фармацевтика өндірушілерді тартуға бойынша ұсыныстар енгізу тапсырылды. Денсаулық сақтау министрлігіне эзакмерзімді келісімшарттарды іске асыру тетіктерін кеңейту, елдегі дәрілік заттардың қажеттілігін нақты жоспарлау мен айқынауды қамтамасыз ету, медициналық бұйымдар мен дәрі-дәрмектерге сынақтар жүргізетін зертханалардың материалдық-техникалық базасын күшейту, Кешенді жоспарды іске асыруды ескеру отырып, фармацевтика саласы үшін білікті кадрлар даярлау жөнінде шаралар қабылдау міндеттелді. Облыстар мен Нұр-Сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларының әкімдіктеріне жергілікті жерде дәрі-дәрмектер мен медициналық бұйымдарды сатып алу кезінде жергілікті қамту бойынша нысаналы индикаторларды (KPI) бекіту жүктелді.

► ТУАҢ ЖЕР

ЖОҢҒАР БЕКІНІСІ ►

Жоңғар бекінісі – Шығыс Қазақстан аумағындағы XVII ғасырдағы бекіністі будда ежелден белгілі болған. Осыдан 200 жыл бұрын Абылайқыпте бума қағаздардың көп болғаны соншалық, он тақа тиіп әкету мүмкін болмаған. Өкінішке орай, ол қолжазбалар қазіргі күнге дейін сақталмаған.

БИЗНЕС&ҚАРЖЫ

НАРЫҚ JAҢАЛЫҚТАРЫ

▶ ҰЛТТЫҚ БАНК

БИОМЕТРИЯЛЫҚ СӘЙКЕСТЕНДІРУ ЖҮЙЕСІ ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

Ұлттық банк қашықтан биометриялық сәйкестендіру жүйесін өндірістік пайдалануға қосты.

Адамның «бет-әлпетін тану» технологиясы қолданылатын бұл сервис қаржылық қызметтерді қаржы ұйымына бармай-ақ алуға мүмкіндік береді. Жүйенің операторы – Ұлттық банктің еншілес ұйымы, «Қазақстан банкаралық есеп айырысу орталығы» РМҚ. Қашықтан биометриялық сәйкестендіру қаржы нарығына қатысушыларға клиенттерді қашықтан сәйкестендіруге және банк шоттары мен депозиттер ашу, төлем карточкаларын шығару, кредиттеу сияқты қызмет көрсетуге мүмкіндік береді. «Қашықтан биометриялық сәйкестендіруді енгізу әлемдегі күрделі эпидемиологиялық жағдай аясында жана қауіп-қатерлерге жауап береді. Сервисті қаржы қоғамдастығының пайдалануы халыққа қашықтан көрсету тәсілімен ұсынылатын қызметтер тізімін кеңейтеді», – деді Ұлттық банк төрағасының орынбасары Есжан Біртанов.

Бұл сервис банктермен қатар сактандыру компанияларына, бағалы қағаздар нарығының қосбас қатысушыларына, төлем және микроқаржы ұйымдарына да қолжетімді.

Ұлттық банк қаржы нарығына қатысушылармен бірлесіп әзірлеген жүйе биыл сәуірде пилоттық режимде іске қосылды. Осы уақыт ішінде сервис екінің ішіндегі 11 банктің халыққа 2,8 млн банк қызметін көрсетуіне мүмкіндік берді.

Ұлттық банк іске асыратын қашықтан сәйкестендіру тәсілі елдің қаржы секторын цифрландыру жолындағы бірік қаралым болып табылады.

▶ IAIS: ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ

САҚТАНДЫРУ НАРЫҚТАРЫНЫҢ ДАМУЫНА ЫҚПАЛ ЕТЕДІ

АХҚО-ның қаржылық қызметтер көрсетуші ретіндегі комитеті (AFSA) Халықаралық сактандыру қалағалаушылар қауымдастығының (IAIS) Көпжақты өзара түсіністік туралы меморандумының 75-мүшесі болды.

Сактандыру реттеушілері арасындағы ынтымақтастық пен ақпарат алмасуды қамтамасыз ету мақсатында 2007 жылы көпжақты түсіністік туралы меморандум жасалды. Меморандумның 75 қатысушысы бүкіл әлемдегі сактандыру сыйлықақыларының шамамен 76%-ын құрайды. «Біз AFSA-ны көпжақты өзара түсіністік туралы меморандумға қол қоюшы ретінде қабылдауға қуаныштымыз. Сактандыру қызметтерінің тұтынушылардың әлемдік нарықта қорғалуын қамтамасыз ету үшін сактандыру реттеушісі тиімді және тиімді ынтымақтастық жасай білуі керек. Көпжақты түсіністік туралы меморандум дағдарыс кезеңінде ғана емес, сонымен қатар күнделікті қызметте де маңызды реттеуші құрал болып табылады. Ынтымақтастық қауіпсіз және орнықты сактандыру нарықтарының дамуына ықпал етеді», – деді IAIS атқару комитетінің төрағасы Вики Сапорта.

AFSA бас директорының міндетін атқарушы Мұхтар Бөбеев бұл келісім сактандыру компанияларын трансшекаралық қалағалау саласындағы басқа реттеушілермен ынтымақтастықты күшейтуге мүмкіндік беретінін атап өтті. Бұл АХҚО-да тиімді қалағалауды және тұтынушылардың құқықтарын қорғауды дамыту үшін қадағалау.

Меморандумның қатысушысы болу үшін үміткерлер құпиялылық режимін мұқият қосып бағалаудан өтеді. Мәліметтер алмасу құпиялылықты барлық жағынан қорғау үшін қажетті ережелермен және рәсімдермен қорғалған.

▶ ЗЕЙНЕТАҚЫ

САЛЫМШЫЛАРДЫҢ ЖИНАҚТАРЫ 12,2 ТРИЛЛИОННАН АСТЫ

«БЖЗК» АҚ-дағы зейнетақы жинақтары биыл жасын бері 1,4 трлн теңгеге немесе 13%-ға ұлғайды.

Яғни 1 қыркүйекте қордағы зейнетақы жинақтарының жалпы сомасы 12,2 трлн теңгеден асып түсті. Жинақтардың негізгі сомасы міндетті зейнетақы жарналары есебін қалыптасты, оның мөлшері 11,9 трлн теңге немесе жинақтардың жалпы көлемінің 97,6% құрады, деп хабарлады қордың баспасөз қызметі. Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 294 млрд теңге (өсім 2,4%), ал ерікті зейнетақы жарналары бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 2 млрд теңгеден (өсім 0,02%) асты.

Осы жылдың басынан бері салымшылардың шоттарына жалпы көлемі 685,6 млрд теңге зейнетақы жарналары аударылған, ол алдыңғы жылдың 8 айындағы көрсеткіштен 8% артық. Жыл басынан бергі төлемдер 117,5 млрд теңгеден құрады, олардың басым бөлігі жасы бойынша төлемдерге (39,5 млрд теңге), Қазақстан Республикасынан тыс ТТЖ кету (23,3 млрд теңге), сактандыру ұйымдарына аударымдар (31,5 млрд теңге), мұрагерлерге (19,8 млрд теңге), жерлеуге (2,4 млрд теңге) берілген.

Биыл 1 қыркүйектегі жағдай бойынша қор салымшыларының шоттарына 871,9 млрд теңге таза инвестициялық табыс есептелді, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 443,1 млрд теңгеге артық. Бытыр есепті кезеңдегі таза инвестициялық табыс 428,8 млрд теңге болған еді.

Рығайт САҒЫНБЕКОВА

▶ COVID-19

Індеттің еңбек нарығына әсері

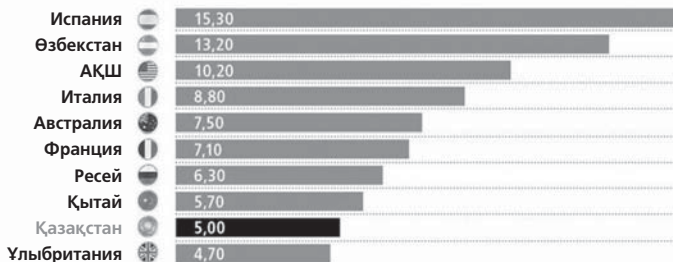
> [1]

Басты мәселе – сонда үкімет ең төменгі жалақыны (ЕТЖ) қалай көтермек? Елдің 2025 жылға дейінгі стратегиялық дамуы жобасында ЕТЖ кезең-кезеңмен көтеру қарастырылған, алайда, Нұрымбетов былай деп мойындайды: қазір «ондай уақыт емес» және «бұл шығынды шара». Үкімет те ЕТЖ-ны көтеру жұмыс берушілерге қосымша қысым туғызатынын түсінеді. Инфляцияның, S&P болжамдары бойынша, биыл 6%-ға дейін шарықтап кететінін ескерсек, тиісінше: халық кедейлене түседі деген пікір өзінен-өзі туындайды.

Дегенмен, шолуымызда біршама жағымды жайттарды да тілге тиек етуді жөн көрдік. Атап айтқанда, бастапқы кезде айтарлықтай абырғап қалғанмен, уақыт өте келе COVID-19 індетімен алғы шепте күрескен медициналық қызметкерлерге үкімет тарапынан қолдау көрсету оңды өріс алды.

Атап айтқанда, COVID-19-бен күресуге тартылған 3 841 медицина қызметкері коронавирустық инфекцияны немесе вирустық пневмонияны жұқтырған жағдайда мемлекеттік әлеуметтік сактандыру қорынан (МӘСК) берілетін біржолғы әлеуметтік төлемді алды. Сондай-ақ, МӘСК аурудың салдарынан қайтыс болған 37 медицина

ТҮРЛІ ЕЛДЕРДЕГІ ТАМЫЗ АЙЫНЫҢ БАСЫНДАҒЫ ЖҰМЫССЫЗДЫҚ ДЕҢГЕЙІ

АҚПАРАТ КӨЗІ: INVESTING.COM, ҚРҰЭМ СТАТИСТИКА КОМИТЕТІ

қызметкерінің туыстарына төлем аударды.

Бұдан бұрын хабарланғандай, жоғарыда аталған төлем төленетін медицина қызметкерлерін өңірлердің және республикалық маңызы бар қалалардың денсаулық сақтау басқармалары жаңындағы арнайы комиссиялар ауырған медицина қызметкерлерін тексеру нәтижесі негізінде анықтайды. Өтінімдерді жинақтауды ҚР Денсаулық сақтау министрлігі

жүзеге асырады, одан кейін өтінімдер электрондық іс мәкеттерін қалыптастыру үшін «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы» КЕАК-қа беріледі, содан соң төлем тағайындау үшін МӘСК-ға жіберіледі.

5 қазан сағат 9.00-дегі жағдай бойынша МӘСК COVID-19 немесе вирустық пневмония жұқтырған 3 841 медицина қызметкерінің өтініші бойынша және аурудың

салдарынан қайтыс болған 37 медицина қызметкеріне қатысты ақшалай қаражатты тағайындау мен төлеуді жүзеге асырды.

Өңірлер бөлінісінде медицина қызметкерлеріне COVID-19 немесе вирустық пневмонияны жұқтыру жағдайына төлемдердің ең көп саны Нұр-Сұлтан (759) және Алматы (427) қалалары және Қарағанды (404), Шығыс Қазақстан (298), Батыс Қазақстан (261), Ақмола (265) облыстары бойынша жүргізіліпті.

▶ ҚАРАПАЙЫМ ЗАТТАР ЭКОНОМИКАСЫ

Бірегей өнеркәсіп буыны

> [1]

Минералды тынайтықшытар зауыты жылына 220 мың тонна фосфор ангидридін өндіретін фосфор қышқылды шығаруын технологиялық жүйесін қалпына келтірді. Онда аммофос өндірісін жылнама 500 мың тоннаға дейін ұлғайту мақсатында құны 7 миллиард теңгеден құрайтын өндірістік желі қайта құрылды. Компания филиалы жаңартылып, А-8 ауаны бәлетін қондырғы сатып алынды, фосфор-калий тынайтықшытарын өндіру іске қосылды. 2018 жылы компанияның инвестициялық шығындары шамамен 13 млрд теңгеден құрады, 2019 жылы инвестиция көлемі 21 млрд теңгеге жетті.

Сонымен қатар КазФосфат Қазақстан, Қытай және Ресейдегі жетекші ғылыми-зерттеу институттарымен және жобалау институттарымен қарқынды келіссөздерді жалғастырып, нақты жобаларды жүзеге асырады.

Қазірде кәсіпорын экспортқа бағытталған өндірістерді дамыудың перспективалық жобалары бойынша жұмыс істеуде. Бұл жобалардың барлығы компанияны әлемдік нарықтағы фосфор өнімдерінің ірі операторы ретінде дамытуға, сондай-ақ қызметкерлердің өмір сүру деңгейі мен сапасын көтеруге,

жана жұмыс орындарын құруға, еңбек жағдайларын жақсартуға бағытталған.

Аммофос сияқты тынайтықшытардың маңызды нарығы – ауылшаруашылық жерлерінің аумағы 22 миллион гектарды алып жатқан

қазақстандық нарық. Өйткені, зор әлеуетке ие аграрлық сектор ел экономикасындағы шешуші салалардың бірі болып табылады. Басым дақылдардың қоректік заттар құрамына деген қажеттілігін қамтамасыз ету үшін жыл сайын

топыраққа кемінде бір миллион тонна фосфор тынайтықшытарын енгізу қажет. Осы ретте серіктестік ішкі нарықта өзінің шикізаттық базасы негізінде фосфат тынайтықшытарын өндіруді арттыруға, климатты, су-ару сипатын, топырақтың нақты күйін және өсірілген дақылдардың түрлерін ескере отырып, жергілікті нарыққа бағытталған кешенді тынайтықшытардың жана түрлерін құруға ден қоюда.

Өткен жылы «Қарапайым заттар экономикасы» салаларын дамыту аясында басым жобаларды жеңілдікпен несиелеу бағдарламасы іске асыру кезінде келерліктерді жедел анықтап, жою мақсатында Үкімет басшысының тапсырмасы бойынша ҰҚП алаңында жобалық кенеслер құрылды. Осылайша компанияның жана жобасы тынайтықшытар мен құрамында азот бар қосылыстар өндіру үшін «Даму» кәсіпорнының дамыту қорының проценттік мөлшердемені кепілдендіру және субсидиялау бөлігіндегі қолдаумен Қазақстан Халық банкіне инвестициялар мен айналым қаражатын толықтыруға 40 миллиард теңге көлемінде мақұлданды.

БИЗНЕС&ҚАРЖЫ

ШОЛУШЫ БАҒАНЫ

Жетпісбай БЕКБОЛАТУЛЫ, ал-Фараби атындағы ҚазҰУ профессоры
e-mail: Zhelptshay.Bekbolatuly@kaznu.kz

Ақша-кредит саласына сараланған саясат керек

Сарапшылардың пікірінше, әлемдегі экономикалық белсенділіктің бәсеңдеуіне байланысты алыс-беріс азайып, өнім жеткізу жөніндегі келісім-шарттар бұзылуда, сөйтіп, баға өсімі байқалуда. Осыған орай дамыған және дамып келе жатқан мемлекеттер арасында саяси және экономикалық келіспеушіліктер туындап отыр, мұның өзі дамушы елдерден капиталдың ағылуына, олардың валюталарының, соның ішінде теңгенің, әлсіреуіне себепкер болуы ықтимал. Бұл тұрғыдан алғанда солтүстік көршімізге салынған санкциялардың салқыны бізге де тиюде, оған Еуразодақтың кейбір өңірлерінде орын алған қарулы қақтығыстар мен ішкі саяси тұрақсыздықтан туындайтын экономикалық төуекелдерді қосыңыз. Сөйтіп, аталған факторлар алдағы жылы инфляциялық үдерістердің жеделдеуіне жел беріуі өлден мүмкін.

Міне, осындай алмағайып жағдайда еліміздің қаржы реттеушілері қайткенде де сараланған ақша-кредит саясатын ұстануы керек және осы реттегі басты мақсат бағаның тұрақтылығын сақтау және инфляциялық күтулерді тұрақтандыру үшін қолда бар фискалды құралдарды барынша пайдалану болуы тиіс. Базалық мөлшерлемесінің өзгеруі экономикалық өсу мен инфляцияға, ақша нарығының жақ-жүйіне тез әсер етеді, депозиттер бойынша мөлшерлемелерге, ал олардан кредиттер бойынша мөлшерлемелерге біртіндеп уақыт өте келе беріледі. Бұл ретте ұзақ мерзімді кезеңде ақша-кредит саясатының экономикаға әсері бейтарап болады, сөйтіп экономикалық өсу мұндай кезеңде жұмыс күші, капитал, технологиялық үдеріс сияқты факторлармен айналынады. Осылайша ақша-кредит саясатының ролі рецессиясыз және бақылаудан шығып кетпейтін тұрақты өсуді қолдау үшін макроэкономикалық ауытқуларды реттеуге сауы тиіс. Өтарапандырылған экспорт экономиканың күтілмеген сыртқы өзгерістерге ұшырауына себепкер болып, ұлттық валютаның құнына әсер етеді. Нәтижесінде, кейбір экономикалық субъектілер жинақ құралы ретінде шетел валютасына артықшылық беруге ұмтылуда. Сондықтан да депозиттері долларландырудың бұған дейінгі ең жоғары 70 пайыздан ағымдағы 39,5 пайызға дейін төмендетілуіне қарамастан, денгейі тұрақсыз болып қалып отыр. 2015-2019 жылдары экономиканы дамыту мен қолдаудың түрлі бағдарламалары шеңберінде субсидиялау арқылы 4,3 трлн теңгеге кредиттер берілді. Мұндай тетік пайыздық және кредиттік арналардың перменділігін төмендеті отырып және банк жүйесінде өтімділіктің профициті түрінде орнығып, кредит нарығындағы ресурстардың әлді құнын бұрмалады. Ақша нарығындағы өтімділіктің профициті де ішкілік бюджет саясаты мен долларсыздандыру үдерісіне байланысты қалыптасты. Осындай жағдайда қаржы реттеушілері базалық мөлшерлемесін пайыздық дәлізі шетінде ақша нарығының мөлшерлемелерін қамтамасыз ете отырып, оларды өз құралдары арқылы реттеу тиімдісі. Бұл ретте мемлекеттік бағамдарлар арқылы экономиканың өсуін ынталандыру саясаты аталған шараның мақсаттары мен міндеттерін қайта бағамдай отырып, қолдануы қолдау тетіктерін сын тәзіне сауыды талап етті. Осыған сәйкес өз тиімділігін дәлелдемеген бағдарламалардың тоқтатылғанын атап өткеніміз жөн. Сондай-ақ жана қоспириндәктер қалыптасу кезеңінде көрсетілген мемлекеттік қолдау арзан кредиттерге қол жеткізудің тұрақты көзіне айналмауы да назардан тыс қалмады. Соңғы жылдарда қайталама нарықтағы ойыншылардың белсенділігі баяу болды, бұл ұзақ мерзімді кезеңде бағдар болуға тиіс нарықтық төуекелсіз кірістілікті қалыптастыруға жетеді. Бұл жағдайларда ақша-кредит саясаты трансмиссиясының борыштық нарық арқылы толыққанды жұмыс істеуіне қиындық туды.

Ағымдағы жылы бір жылдан үш жылға дейінгі мерзіммен бағалы қағаздарды шығару көлемін 1 трлн теңгеге ұлғайта отырып, үстемізге жылға арналған мемлекеттік бағалы қағаздарды шығару кестесіне түзетулер енгізілгенін атап өткеніміз жөн. Осы арқылы мемлекеттік бағалы қағаздар нарығын жандандыру үдерісі іске қосылды, бұл капитал нарығына қатысушыларды кеңейтуге және нарықтық кірістілікті қалыптастыруға қарай қадам жасауға мүмкіндік беріп, ақша-кредит саясатының трансмиссиясына ұластыруға ықпал етті. Әдетте базалық мөлшерлемесін денгейі туралы шешім қабылдаған кезде қаржы реттеушілері макроэкономикалық өлшемдерге жан-жақты талдау жасап, болаж жүргізетіні белгілі, бұл ретте экономикалық даму кезеңі мен ықтимал төуекелдері есепке алынады. Базалық мөлшерлемесін ағымдағы денгейі 9 пайыз болып отыр. Оның нақты мәні, яғни күтілетін инфляцияның шегеренде 1-1,5 пайыз ынталандыру айғағында. Нақты базалық мөлшерлемесін бейтарап денгейін бағалау 3-3,5 пайыз төңірегінде тұрғанын айта кетуіміз керек. Бұл — экономикалық мөлшерлемелер шығару үшін бейтарап болатын денгейі. Осылайша, қазіргі уақытта қаржы реттеушілері экономикаға нысаналы бағдарламалар шеңберінде ғана емес, сонымен бірге долларлар кезеңінде өте маңызды нарық төуекелдерін ескере отырып, ақша-кредит саясатының құралдарымен де қолдау көрсетіп, ынталандыру саясатын жүргізуде. Қазір базалық мөлшерлемені денгейі белгіленіп, алдағы 2021 жылғы инфляция төуекелдеріне қатысты қам жасала бастады. Осы ретте мөлшерлемені төмендету әлеуеті экономикадағы елеулі фискалды және квазифискалды қаржы кезінде ынталандыру аймағындағы нақты мөлшерлемені белгілеумен шектелетінін атап өткеніміз жөн.

ӨНЕРКӘСІП

Тоқыма бұйымдарын шығару артқан

Тоқыма бұйымдарын шығару ақшаға шаққанда бірден 20%-ға артыпты. Ал сектордың жеңіл өнеркәсіптегі үлесі бір жылда 53%-дан 56%-ға дейін ұлғайған. Мақта-мата кеземесі мен төсек-орын жабықты өндірісі айтарлықтай плюсте, деп жазады www.energyprom.kz сайты.

ИСА ҚАМБАР

Тоқыма бұйымдарының өндірісі 2020 жылдың қаңтар-тамызында ақшаға шаққанда 42,7 млрд теңгеге жеткен, бұл — өткен жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда 19,6%-ға артық (ӨӨИ — өнеркәсіптік өндіріс индексі — 107,2%).

Анықтама үшін: жалпы 2019 жылы сектордағы өндіріс көлемі 59,5 млрд тт құраған — 2018 жылға қарағанда 23,4%-ға артық ӨӨИ — 116,1%) (1-инфографика).

Қраймақтары арасында өндірістің жалпы көлемінің жартысынан астамы бұрынғы Оңтүстік Қазақстан облысына — Шымкент қаласына (11,94 млрд тт) және Түркістан облысына (іс жүзінде соншалықты — 11,87 млрд тт). Үздік үштікті 3,93 млрд тт көлемімен Алматы облысы қорытындылайды.

Тоқыма бұйымдары өндірісінің заттай көрінісінде мақта-мата кеземесі сегментінде: 20,2%-ға 15,6 млн ш.м.-ге дейін өсім байқалады.

Төсек жабықтың (14,3%-ға артық) және қардтық тараумен өңделген және де таракпен таралған (9,5%-ға артық) мақта өндірісін плюсте екен.

Сонымен қатар жүннен басылған және киізден жасалған аяқ киімдер өндірісінде айтарлықтай құлдырау орын алған: 30%-ға, яғни 28,4 мың жұпқа. Сондай-ақ түйе жүн тебіскі мен киіз шығару да минус: 13,6%-ға немесе 250,5 млн теңгеге дейін (2-инфографика).

Жалпы алғанда, елімізде мақта шығару үш өңірде дамыған. Олар — Павлодар, Қостанай облыстары мен Шымкент қаласы.

Ал байпақ пен жұқа киізден жасалған аяқ-киім Ақмола мен Шығыс Қазақстан облыстарында өндірілетін көрінеді. Мақта, негізінен, Түркістан облысында шығарылады екен.

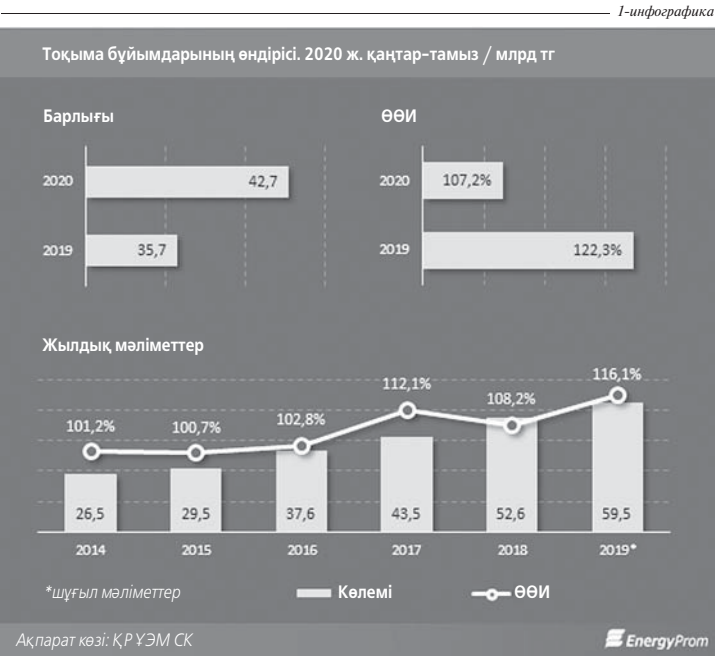
Айта кету керек, Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі қазіргі уақытта жеңіл өнеркәсіп саласы мемлекет тарапынан аса мән беріліп отырған басым бағыттарының бірі екенін жария еткен болатын.

СЫРТҚЫ ФАКТОР

25 қыркүйек – 2 қазан аралығындағы жекелеген дамушы елдердің валюталары бойынша шолу*

Сауда-саттықтың қорытындысы бойынша 2 қазанға теңгенің нарықтық бағамы бір аптада 1,1%-ға (426,32-ден) әлсіреп, 1 АҚШ доллары үшін 431,12 теңге денгейінде қалыптасты.

Сыртқы валюта нарығында 2020 жылғы 25 қыркүйек — 2 қазан аралығындағы кезеңде бірқатар маңызды оқиғалар орын алды. АҚШ-та президенттікке үміткер Дональд Трамп пен Джо Байден арасында алғашқы пікірталас өтті. Президенттік сайлау басталғана дейін бір ай бұрын Дональд Трамп пен АҚШ-тың бірінші ханымының коронавирусқа тапсырған сынақтары оң нәтиже көрсетті. АҚШ Конгресі өкілдерінің палатасы демократтар ұсынған 2,2 трлн АҚШ доллары көлеміндегі ынталандыру пакетін мақұлдады, сонымен қатар талдаушылардың пікірінше партиялар арасында келісімнің болмауына байланысты оны Сенатта бекіту мүмкіндігі өте аз. Қыркүйектің соңында Қарабақтағы Әзербайжан мен Армения арасындағы қақтығыс күшейе түсті. Қытайдың іскерлік белсенділік индексі (PMI) экономикалық қалпына келу белісін көрсете отырып, өсіміді көрсетті. Дамушы елдер валюталарының** АҚШ долларына қатысты бағамдарының серпіні төмендегендігі қалыптасты: • Оңтүстік Африка ранды үш ай

1-инфографика

2-инфографика

Тоқыма бұйымдарының өндірісі. 2020 ж. қаңтар-тамыз. Table with columns: өлшем бірліктері, 2020/08, 2019/08, Жылдық өсім. Rows include: Мақта-мата кеземелері, Тоқылмаған материалдар және, киімдерден өзге, тоқылған емес материалдардан тігілген бұйымдар, Киімнен өзге, үй шаруашылығы үшін тоқыма дайын бұйымдар, Төсек жабықтықтары, Қардтық және таракталған мақта, Тебіскі және, соның ішінде ерітінді сіндірілген, киіз, Жүннен басылған және тебіскі аяқ киім.

3-инфографика

ішінде алғаш рет орталық банктің нысаналы ауқымының төменгі шегіне жақын қала отырып, тамызда елдегі инфляцияның бәсеңдеуі аясында 3,5%-ға (17,13-тен 16,53-ке дейін) нығайды. Сауда балансының оң салдысы тау-кен өндіру өнеркәсібінің өсуіне қарай ұлғиды; • Мексика песосы 3,2%-ға (22,34-тен 21,62-ге дейін) нығайды. ОБ инфляцияның өсуіне және

• Индонезия рупиясы ОБ-ның валюта тұрақтылығын қолдау ниеті туралы өтініштері аясында 0,1%-ға (14873-тен 14865-ке дейін) нығайды; • Ресей рублі ЕО тарапынан жекелеген тұлғаларға қатысты Ресейге қарсы жана санкциялардың күшеюі және мұнай бағамының төмендеуі аясында 0,1%-ға (78,15-ден 78,19-ға дейін) әлсіреді; • Түрік лирасы 1,4%-ға (7,66-дан 7,77-ге дейін) әлсіреді. Бұл ретте Түркия шетел валютасын сағит алуға салынатын салықты азайтып, бұл биліктің инвесторлар жағдайына теріс әсер еткен ретте шараларын жұмсару бойынша кезекті қадамы болды; • Бразилия реалы коронавирус пандемиясының салдарымен күресу үшін тамызда мемлекеттік борыштың ЖӨД-ден 88,8%-ға дейін рекордтық өсуі және нәтижесінде бюджет тапшылығының ұлғаюына қатысты инвесторлар алаңдаушылығының артуы аясында 2,2%-ға (5,56-дан 5,68-ге дейін) әлсіреді.

* шолуды Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі ашық дереккөздердің негізінде апта сайын дайындайды; ** АҚШ долларына қарағанда көлемі жағынан неғұрлым көп сатылатын дамушы елдердің валюталары.

БИЗНЕС&ҚОҒАМ

↳ PATH TO SOCIAL HARMONY

Kazakhstan: from multiethnic tolerance to intercultural understanding

(The beginning part is in the previous issue)

Most of those people actually believe that they do not have any perspective in our country. That's what Denis Krivosheyev, a Kazakhstani economics writer, said in that respect (Pyotr Svoik: Kazakhstani Russians are already half Kazakhs, Tenge Monitor, 26 July 2018): 'An exodus of Russians and Russian-speakers will only grow quantitatively (in size or numbers). The northern regions and Almaty will be the last enclaves in the process. And the number of ethnic Russians is expected to decrease dramatically in all other regions of Kazakhstan. Already now, there are areas in which their share tends to zero. This process will reach its peak around 2022. There are no compelling reasons for a lot of them to keep staying here. Kazakhstan can't be compared to the Baltic countries. Its passport doesn't have anything special in it, unlike the Latvian (Lithuanian or Estonian) one offering access to European Union. Russia, which faces demographic challenges, could also accelerate the process. It is now a question of adopting the law "on soil", which would simplify procedures in relation to obtaining citizenship, and a new repatriation program is being prepared to facilitate the relocation and adaptation. The major questions at stake are the property belonging to Kazakhstani Russians and the fear of losing a comfortable environment, but the faster this process goes, the easier the issues associated with the relocation would be perceived... I sometimes think the Russians are dragging their feet on the issue of returning to their historical homeland. This does not apply to those who are ready to embrace the Kazakh cultural code concept. There is nothing wrong with that, yet it is strange at least to be remaining quite pro-imperial Russian with the appropriate mindset in Kazakhstan. It would be better to seize the moment, fix the situation and leave abroad. Kazakhstan is in the process of national state building. And it cannot be otherwise, it is not worth hoping. So,

connected with the elites at the provincial and local levels, linked with the Kazakh environment by kinship ties'.

But why it is that Russians are barely leaving Belorussia, where the situation (in terms of language) is comparable to that of Kazakhstan, and at the same time they are quitting our republic in an unending stream? Why it is that Kazakhstan has become and remains an absolute leader not only among the CIS States, but also among all the former Soviet republics of the USSR in terms of the number of Russian-speaking people leaving the country, while Belorussia has been and still is an absolute laggard in that regard? By the way, the rate of Russians' emigration from Belorussia is even lower than that of Russians' emigration from Russia itself.

Now, when Russia and Belorussia are once again becoming a single state, these kinds of problems are of course no

Even at the height of the Soviet era, there was a clear dividing line between them. At that time, Russians mainly lived in large cities and grain-growing regions of Northern Kazakhstan. The Kazakh population was mainly located in cattle-rearing areas, which constitute the majority of the republic's territory. People, who had come from there to cities, found employment in the Communist party and Soviet administrative organs, universities and cultural institutions, thus personifying the statehood of the Kazakh socialist nation. Yet the constitutionally sovereign Soviet socialist state (in the case of the Kazakh SSR) was a Russian (European) entity in its core areas. Among the 15 first secretaries, who had headed the Central Committee of Communist Party of Kazakhstan from 1925 to 1989, there were only 2 ethnically Kazakh people. Kazakhstan's titular population was an

completely different culture, and they are drawn into city life'.

And there is another example. This is a statement of the former vice-president of Russia and ex-governor of the Kursk region, Vladimir Rutskoy, about the Kazakhs: 'We have got these people down from the donkeys and taught them how to use toilet paper'. The above-quoted expressions represent pretty stereotypical opinions.

Should they be deemed irrelevant, it would be difficult, if not impossible, to explain why a significant part of the Russian-speaking population of Kazakhstan experiences frustration and depression in a country, where their mother tongue has been and still represents the primary and ubiquitous means of communication. Why do people rush to leave somewhere far away? Everything has changed dramatically in recent years. For the people with the above-mentioned way of looking at things, it is difficult to accept this state of affairs, and adapting to new conditions is painful.

'One stick, two strings, I am the master of the whole country', Kazakhstani Russians used to sneer during the Soviet period, referring to the average Kazakh with his ethno-cultural dombra (a long-necked musical string instrument). But now what they laughed at has become a reality. One can imagine what these people must be feeling under such circumstances. In this case, the fact that the Russian language has retained and expanded its position is not enough for them to be calmed down and appeased. It is only able to slightly sweeten the pill. Yet the latter one does not cease having bitter taste...

I am setting out all this solely with the objective to make a contribution to clarifying the issue and not to plunge into subjectivity. If we have managed to bring at least a bit more clarity to the paradoxical situation, that's good enough.

Kazakhstan is a country with many different nationalities and ethnic groups, so not all Kazakhstani are ethnic Kazakhs. We have groups like the Russian, Ukrainian, German, Tatar, Turk, Chechen, Kurdish etc. It is quite easy to distinguish ethnic Kazakhs from Kazakhstani citizens who are from different ethnic minorities, except for those that have mixed heritage. A large portion of ethnic minorities in our country are people with European, Caucasian, or Middle Eastern features. Kazakhs are noticeably different in physical appearance when compared to the above-mentioned ethnicities.

Yet Kazakhstan has been free of inter-ethnic conflicts for the last three decades. The explanation lies in political choices having been made and still being made by Kazakhstan's leadership. Astana has been embellished by foreign politicians, statesmen, state institutions and international organizations for its work in promoting inter-ethnic tolerance among young people and society as a whole.

Percentage of the population that is Russian in former Soviet Republics

one has either to pluck up courage and to leave, or to wholly adapt to a different environment'.

According to the head of the republican Lad Slavic Movement Maxim Kramarenko, nowadays the Kazakhstani Russians could be conditionally divided into three groups. 'The first of them is characterized by those who were born in the USSR, those who recall with nostalgia the Soviet era when the Russians were the elder brothers', he said. 'The second group consists of those people who were born in sovereign Kazakhstan. More accurate to say, they were born in the late twentieth century and up to the present time. They perceive everything that happens as a reality, they do not have the "big brother" syndrome, but they are becoming accustomed to the position of minority representatives too slowly... So, the third group is characterized by those who are trying to integrate into this new ethnic environment. These are young Russians who are

longer relevant. So what is accounted for such a huge difference between these two cases pertaining Kazakhstan and Belorussia? The answer is likely to be the simplest thing.

WHAT IS THE DIFFERENCE BETWEEN KAZAKHS AND BELORUSSIANS?

The principal point here is that the former ones and the latter ones are viewed differently by Russians. There are some reasons for such differentiation. First, Russians and Belorussians are the two ethnic groups (nationalities) known as most kindred to each other. A Belorussian Russian has no problems with a native Belorussian. As to a Russian-speaking Belorussian, he is no different from any Russian. It's always been like this, as long as one can remember. As for Kazakhs, Russians don't relate to them as much.

ethnic minority in their own republic from the 1930s to the 1980's.

There was a tendency, especially among the local Russian (European) and Caucasian communities, to look down on persons belonging to Kazakhstan's indigenous ethnic group. Such behavior, demonstrating contempt for Kazakhs, have been practiced long into the post-Soviet period. Let us take a look at some specific examples of such contemptuous attitudes and rejection in the Russian media's display. Here is what, for instance, our fellow countryman Vladimir Zhirinovskiy, elected deputy speaker of the Russian State Duma in 2000 and in 2004, says about the indigenous people of the country where he was born and raised: 'Semi-literate and completely illiterate residents of auls (traditional villages) have been admitted to universities. They come to the city. They shake out their felt rugs. You know what all's out there. People of a

НАРЫҚ ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

► ТҮРҒЫН ҮЙ: 5-10-20

1 МЛН ТЕНГЕЛІК СЕРТИФИКАТ КІМДЕРГЕ БЕРІЛЕДІ?

Елордада әлеуметтік тұрғыда аз қамтылған және көпбалалы отбасыларға, жетім балаларға «5-10-20» тұрғын үй бағдарламасы аясында бастапқы жарна ретінде 1 миллион теңгелік сертификат ұсынылады.

Бұл туралы Нұр-Сұлтан қалалық әкімдігінің «Тұрғын үй қоры» КММ баспасөз хатшысы Арманай Кабдешова айтты. «Қазіргі таңда «5-10-20» тұрғын үй бағдарламасынан үмітгі бес санат бойынша 47 500 адам кезекте тұр. Ол санаттар: әлеуметтік жағынан осал топтар (оның ішіне толық емес отбасылар, бірінші және екінші топтағы мүгедектер, мүгедек баласы бар отбасылар, жасы бойынша зейнеткерлер кіреді), жетім балалар, көпбалалы отбасылар, мемлекеттік қызметшілер мен арендалық үйде тұратын азаматтар. Яғни осы бес санаттың барлығы «5-10-20» бағдарламасына қатыса алады», — деп жазды ол Нұр-Сұлтан қалалық әкімдігінің Instagram-парақшасында сұрақтарға жауап бере отырып.

Әлеуметтік тұрғыда аз қамтылған және көпбалалы отбасыларға, жетім балаларға осы бағдарлама аясында бастапқы жарна ретінде 1 миллион теңгелік сертификат ұсынылады. Яғни бұл — әкімдік тарапынан берілетін қайтарымсыз көмек. «Бұл сертификатты алу үшін бірінші прошедурдан — банктен өту керек. Төлемәк жайлы барлық ақпаратты тапсыру қажет. Осыдан кейін азамат Тұрғын үй қорына келіп, сертификатты алуға өтініш жазды. Тек осы санаттағы азаматтар бағдарлама аясында сертификатқа өтініш бере алады», — дейді Арманай Кабдешова.

Бұрын хабарланғандай, осыдан бірнеше күн бұрын «5-10-20» тұрғын үй бағдарламасы бойынша несие беріле бастады. «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасының жана бағыттарының бірі — «Шанырақ» қанатқатқы жобасын Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі («Бөйтерек» холдингінің еншілес ұйымы) жүзеге асырады.

► БИЗНЕСТІ КРЕДИТТЕУ

ҚАРЖЫ СЕКТОРЫНДА ЖЕТКІЛІКТІ ӨТІМДІЛІК БАЙҚАЛДЫ

Мемлекет басшысы 1 қыркүйекте жариялаған Жолдауында коммерциалдық банктердің өтімділігін бизнесті кредиттеуге қайта бағдарлау шараларын қабылдауды тапсырған болатын.

Осы ретте атқарылып жатқан жұмыстар туралы Қаржы нарығын реттеу және дамуы агенттігі төрағасының орынбасары Нұрдан Әбілрахманов айтпа береді. «Кәсіпкерлерді кредиттеуді нығайтандыру үшін агенттік банктердің капиталын және өтімділігін босату мақсатында уақытша реттеушілік талаптар енгізілді. Атап айтқанда, бинал 30 қыркүйекке дейін шағын және орта бизнес кредиттері және синдикатталған кредиттер бойынша түзекел сараулауды төмендету есебінен банктердің меншікті капиталын есептеуге талаптар жұмысартылды. 2021 жылғы 1 маусымға дейін екінші деңгейдегі банктер капиталының консервациялық буферіне талап төмендетілді және банктердің өтімділігі коэффициенттері бойынша талаптар жұмысартылды», — делі ол.

Нұрдан Әбілрахманов атап өткендей, бұл шараларды қабылдау кезінде банктердің капиталын 468 млрд теңге мөлшерінде және өтімділікті 1,8 трлн теңге мөлшерінде босатуға мүмкіндік берген. Еліміздің қаржы секторында бүгінде жеткілікті өтімділік байқалып отыр. «Экономиканы кредиттеудің өсуі үшін агенттік Ұлттық банкпен бірлесіп қосымша шаралар, оның ішінде пруденциалдық уақытша реттеу шараларын уәзір мүмкіндігін қарастыратын болады. Мемлекет басшысының микрокредиттік ұйымдарды реттеу жөніндегі тапсырмасын орындау мақсатында, бинал 1 қантардан бастап кредиттік сертификаттер, ломбардтар және онлайн-кредиттеу компаниялары агенттіктің реттеу аясына кірді», — делі ол.

► МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ

АЛМАТЫЛЫҚТАРДЫҢ ЖАРНАСЫ 81 МИЛЛИАРДТАН АСТЫ

Алматылықтардың сақтандыру жарнасы 81 миллиард теңгеден асты.

Жыл соңына дейін мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру деңгейі 90%-ға жетеді, деп хабарлайды облыс әкімінің баспасөз қызметі.

2017 жылдың 1-шілде мен биналғы 29-қыркүйек аралығында медициналық сақтандыру қорына 421,8 млрд теңгеге жуық қаржы жинақталды, деп хабарлайды МСҚ Алматы филиалының баспасөз қызметі. «Жарналар мен аударымдардың көлемі жағынан Алматы қаласы көш бастап тұр — жинақталған соманың бестен бір бөлігі бұрынғыша, онтүстік астананың еншісінде. Жалпы, сақтандыру жүйесі іске қосылған 2017 жылдың 1-шілдеден 2020 жылдың 29-қыркүйегіне дейінгі аралықта Алматы қаласынан қорға 81,2 млрд теңгеден астам жарна аударылды. Оның 67,9 млрд теңгесі — жұмыс берушілердің қарамағындағы жұмыскерлер үшін жасаған аударымдары болса, қалған 13,3 млрд теңге — жеке кәсіпкерлер мен азаматтық-құқықтық келісімшарт бойынша еңбек ететіндерге тиесілі», — делді «Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры» КЕАҚ Алматы қалалық филиалының директоры Тлеухан Әбділаев.

Сондай-ақ бірінші жиынтық төлеушілер саны да артып келеді. Алматы қаласы бойынша бытырғы жылдың басынан бері өзін-өзі жұмыспен қамтыған 193 мыңнан астам адам 312,6 млн теңге көлемінде БЖТ төлеген.

